

PRÍLOHA A

Dotazník

Vážená respondentka, Vážený respondent!

Tento výskum sa uskutočňuje ako súčasť mojej diplomovej práce.

Za účelom získania presných a objektívnych informácií na túto tému Vás prosím, aby ste odpovedali úprimne.

Dotazník je anonymný. Jednotlivé odpovede nebudú vyhodnocované oddelene.

Do úvahy budem brať zhrnuté odpovede na každú otázku a budem na ne odkazovať v diplomovej práci.

Dotazník obsahuje 26 otázok. Odpoveď, ktorá je pravdivá označte krížikom. V niektorých otázkach je možné vybrať aj viac možností. Niekde Vás poprosíme o doplnenie odpovede na vybodkované miesto.

Vyplnenie dotazníka zaberie 5 minút Vášho času.

Mám

..... rokov

Som

dievča

chlapec

Bývam

v meste

v obci

1. Označ čo by si zaradil/a medzi šikanovanie? (môžeš vyznačiť aj viac možností)

☐ nadávky	☐ príkazy iných detí	☐ iné(uveď).....
☐ posmech	☐ naháňanie	
☐ prezývky	☐ strkanie	
☐ bitku	☐ kopanie	

2. Poznáš dôsledky šikanovania? Ak áno, uveď príklad.

áno

nie

.....

3. Veríš, že kto má silu, má aj pravdu?

áno

nie

neviem

4. Veríš, že boj vyrieši všetky problémy?

áno

nie

neviem

5. Čo v tebe vyvoláva chuť bojovať? (môžeš vyznačiť aj viac možností)

- a.) pocit, že je to zábavné;
- b.) obava, aby ťa neoznačili za zbabelca;
- c.) potreba, stáť si za svojim;
- d.) iné dôvody, aké
- e.) nebojujem

6. Súhlasíš s tvrdými fyzickými trestami pre deti, ktoré nepočúvajú rodičov?

áno

nie

neviem

7. Myslíš si, že tyrani jednajú tak, ako jednajú, pre zábavu?
 áno nie neviem
8. Myslíš si, že obeť môže šikanu nejakým spôsobom vyvolať?
 áno nie neviem
9. Čo myslíš, kto šikanuje viac?
 dievčatá chlapci rovnako
10. Aké sú rozdiely medzi šikanovaním u chlapcov a u dievčat?
chlapci
- dievčatá
11. Si ochotný/á vyhľadať pomoc, ak ju budeš potrebovať?
 áno nie neviem
12. Koho požiadaš o pomoc? (môžeš vyznačiť aj viac možností)
a.) ☐ mamu	e.) ☐ učiteľa
b.) ☐ otca	f.) ☐ príbuzný (uved'te koho)
c.) ☐ súrodenca	g.) ☐ iný (uved'te koho)
d.) ☐ kamaráta	
13. Trestajú ťa rodičia tvrdými fyzickými alebo slovnými trestami?
 fyzické tresty (napr. bitka)
 slovné tresty (napr. nadávky, posmešky, prezývky)
 kombinované tresty (bitka + nadávky)
14. Zosmiešňujú, alebo zraňujú ťa rodičia tým, že si ťa doberajú, alebo sa ti vysmieávajú?
 áno nie neviem
15. Tolerujú ti rodičia agresívne správanie?
 áno nie nesprávam sa agresívne
16. Tráviš s rodičmi veľa voľného času?
 áno nie, prečo?
17. Vedia ťa rodičia pochváliť, alebo povzbudiť?
 áno nie

18. Ako tráviš svoj voľný čas? (môžeš označiť aj viac možností)
- a.) s kamarátmi
 - b.) sledovaním akčných filmov (DVD, televízia....)
 - c.) pri počítači, na internete, play station
 - d.) čítam knihy
 - e.) v záujmovom útvare (krúžku)
 - f.) iné, uveď
19. Vedia rodičia, kde tráviš čas po vyučovaní?
- áno nie
20. Šikanoval/a si niekedy mladšieho brata, sestru (alebo si nimi šikanovaný/á)?
Ak áno, napíš príklad ako.
- áno nie
-
21. Šikanoval si niekedy niektorého zo svojich spolužiakov (alebo si nimi šikanovaný/á)?
Ak áno, napíš príklad ako.
- áno nie
-
22. Rozprával/a si sa o šikanovaní s matkou?
- áno nie
23. Rozprával/a si sa o šikanovaní s otcom?
- áno nie
24. Aké máš skúsenosti s prevenciou šikanovania zo strany školy? (môžeš vyznačiť viac možností)
- a.) žiadne
 - b.) rozprávame sa o šikanovaní s triednou (triednym)
 - c.) hovorili o ňom učitelia iných predmetov
 - d.) mali sme jednu, alebo viac akcií organizovaných školou, ktoré sa týkali šikanovania (napr. prednášky, besedy, rozhovory)
25. Zúčastnil/a by si sa akcie, zameranej na prevenciu šikanovania, ktorú by organizovala škola?
- áno nie

Ďakujem za vyplnenie dotazníka.

PRÍLOHA B

Dotazník pre pedagogických pracovníkov

Vážená respondentka, Vážený respondent!

Tento výskum uskutočňujem ako súčasť mojej diplomovej práce.

Za účelom získania presných a objektívnych informácií na túto tému Vás prosím, aby ste odpovedali úprimne. Dotazník je anonymný. Jednotlivé odpovede nebudú vyhodnocované oddelene.

Do úvahy budem brať zhrnuté odpovede na každú otázku a budem na ne odkazovať v diplomovej práci.

Dotazník pozostáva z 9 otázok. Vašu odpoveď prosím vyznačte krížikom.

Dĺžka praxe v rokoch

Škola v meste v obci

Aprobácia humanitná prírodovedná

1. Čo by ste zaradili medzi šikanovanie?

☐ nadávky	☐ príkazy iných detí	☐ bitku
☐ posmech	☐ naháňanie	☐ kopanie
☐ prezývky	☐ strkanie	☐ iné(uved'te).....

2. Máte pocit, že agresia na školách sa zvyšuje?

- áno nie

3. Stretli ste sa vo Vašej praxi so šikanovaním? Ak áno, akého typu?

- áno nie

.....
4. Riešili ste šikanovanie vo Vašej triede? Ak áno, akého typu?

- áno nie
.....

5. Oslovil Vás žiak/žiačka niekedy s problémom, že je šikanovaný/á?

- áno nie

6. Viete, ako máte postupovať pri zistení šikanovania?

- áno nie

7. Privítali by ste do svojho pracovného kolektívu sociálneho pedagóga?

- áno nie

8. Myslíte si, že pôsobenie sociálneho pedagóga pôsobiaceho na škole je potrebné?

- áno nie

9. Organizuje škola, na ktorej pôsobíte, preventívne akcie zamerané na sociálno–patologické javy, akým je napr. šikanovanie?

- áno nie

Ďakujem za vyplnenie dotazníka.

PRÍLOHA C

Šikanovaná dievčina chcela spáchat' samovraždu

Medializovaný prípad šikanovania na chemickej priemyslovke v Novákoch má svoje pokračovanie. 16-ročná Ivana prijíma ďalšie rany osudu. Šikanovaná dievčina chcela spáchat' samovraždu.

Rodinný dom v Prievidzi, jeden z niekoľkých v tomto meste, doteraz dýcha napätou atmosférou. Iba nedávno sa skončilo peklo pre jeho najmladšiu obyvateľku, dnes 16-ročnú Ivanu, ktorú spolužiaci takmer dohnali do náručia smrti. Najmä rodičia teraz so strachom sledujú správanie svojej dcéry. Krátko potom, čo začala navštevovať 1. ročník Strednej priemyselnej školy chemickej (SPŠCH), odbor informatika, nastali obrovské problémy.

Vulgarizmy a krv

„Nikdy nebola vyložene jednotkárka, skôr taký lepší priemer,“ opisuje svoju dcéru Jarmila Petrášová, rodáčka z Olomouca. Napriek tomu, že na Slovensku žije asi 20 rokov, hovorí peknou češtinou. Od novembra, keď sa prevalil poľutovaniahodný jav šikanovania Ivany a následný pokus tejto dievčiny o samovraždu, odmietala pani Jarmila obširnejšie komentovať situáciu pre médiá. S našou návštevou napokon súhlasila. Podmienila ju však tým, aby sme dcéru radšej nespovedali, pretože dodnes na tom zdravotne nie je najlepšie. V čase nášho stretnutia s matkou bola Ivana na vyučovaní. Nie však na SPŠCH v Novákoch. Na radu psychológa ju vymenila za inú, aj keď menej atraktívnu školu. Lenže keby ktosi z vás prežil to, čo táto dievčina, absolútne by vám to neprekážalo. „Jazyky, písanie na stroji, počítače, chémia – to ju vždy zaujímalo, takže napokon nastúpila do Novák,“ spomína mama, ktorá sa už v septembri rozhodla navštíviť novácku priemyslovku. Dcéрино správanie ani študijné výsledky sa jej jednoducho nepozdávali. Išla priamo za triednou profesorkou, ktorej to aj povedala. „Podľa triednej bolo všetko v poriadku. Nič konkrétne však neuviedla,“ tvrdí pani Jarmila. Situácia sa nezlepšovala, a preto matka, mimochodom, na invalidnom dôchodku, zašla opäť za učiteľkou.

Tá znova nepovedala nič uspokojivé. Matka sa pokúšala hovoriť aj s dcérou. „Ani Ivana mi spočiatku nevysvetlila, čo sa deje. Vravela, že sa snaží, no nevie, prečo nosí zo školy také zlé známky. Pripúšťam, možno som s ňou nekomunikovala tak intenzívne, ako

bolo potrebné, no sama som mala v tom čase zdravotné ťažkosti a dvakrát ma hospitalizovali,“ úprimne poznamenáva pani Jarmila. „Ale toto je predsa naozaj extrém!“ ukazuje vzápätí zdrap papiera popísaného vulgárnymi výrazmi na adresu matky aj dcéry. „Našla som to v jej stolíku a ide o jeden z jemnejších listov,“ dodáva. „Ivana niekoľkokrát podstúpila operáciu chrbta, odstraňovali jej materské znamienka. Doteraz má stehy. Raz prišla zo školy a celý chrbát mala od krvi,“ vysvetľuje matka. Ivana však aj vtedy mlčala. S plačom krútila hlavou, že o tom, čo sa stalo, hovoriť nechce. „Tak sme išli k lekárovi, znova jej to museli zašit’ štrnástimi stehmi. Tri jazvy jej v škole poškodili, lebo ju bili po chrbte,“ s povzdychom hovorí. V tom čase už bolo jasné, kto za všetkým stojí. Išlo o dvoch Ivaniných spolužiakov, jeden z nich dokonca chodil s ňou aj do základnej školy a vraj s dievčaťom prežil platonickú lásku.

Matka neváhala a išla na políciu v Novákoch podať trestné oznámenie. „Policajti ho neprijali. Zavolala som aj otcovi jednému z tých jej spolužiakov. Ani nechcete vedieť, čo tu robil. Ešteže máme plot...“ opisuje situáciu. S manželom podali sťažnosť aj na priemyslovku. Uviedli všetky detaily o šikanovaní dcéry. „Dohodli sme sa, že do troch dní nám pošlú stanovisko. Žiadala som, aby Ivana nebola v jednej triede s tými dvomi... Zo školy sme išli opäť na políciu, rovno za náčelníkom, ten sa zachoval slušne a trestné oznámenie prijal. Potom však ubehli dva dni, týždeň, mesiac a nič sa nedialo. Nič. Nikto s nami nekomunikoval. Dcéra ďalej nechcela chodiť na vyučovanie a okrem toho bola na tom psychicky tak mizerne, že viac času strávila u lekára než v triede. Až keď som pred Vianocami zavolala na priemyslovku, povedali, že na sťažnosť odpovedia. Napísali mi, že chlapcov preložiť nemôžu, veď ako by k tomu prišli, ide predsa o výberovú školu. V podstate mi odporučili, aby odišla moja dcéra. Jej spolužiakom vraj dali dvojky zo správania,“ rozhorčuje sa pani Petrášová. „V škole vôbec nič nefungovalo a riaditeľka sa z toho chcela vyzuť. Žiadala som pre dcéru odporúčanie k psychológovi, no im sa zdalo takéto riešenie zbytočné,“ dodáva. Tesne pred Vianocami sa v dôsledku fyzického, no najmä psychického teroru prežívaného v škole začal zdravotný stav Ivany prudko zhoršovať. „Ostala jeden deň doma, napísala som jej ospravedlnenie a zašla som s ňou k lekárovi. Vrcholom bolo, keď jej triedna profesorka poslala sms správu v takomto znení: ‚Ivana, čo s tebou? Neviem, či je rozumné maródovať v čase klasifikácie, ale keď sa inak nedá... Do konca týždňa, pokiaľ nedáš ospravedlnenie, budeš mať neospravedlnené

hodiny. ‘ Vtedy to proste nezvládla a požila silné lieky,‘ hovorí matka o momente, ktorý sa pre jej dcéru stal takmer osudným. Škola sa s nimi údajne ani raz neskontovala, ak teda nerátame sms správu adresovanú Ivane...

Ostali vinníci, odišla obeť

Problém šikanovania na SPŠCH v Novákoch je podľa slov riaditeľky Alice Haláčovej úplne nové. „Doteraz sme sa s niečím takým výrazným nestretli, u nás je prevaha dievčat,“ hovorí A. Haláčová vo svojej pracovni. Ako vraví, v každej triede sú, samozrejme, silnejšie i slabšie osobnosti. „Venujeme tomu pozornosť, aj napriek tomu, že žiačka od nás odišla,“ tvrdí vzápätí. „Na žiadosť rodičov prestupuje tento týždeň na inú školu, no triedou, ktorú navštevovala, sa intenzívne zaoberáme. Trikrát do týždňa tam chodili psychologičky, teda chceme to zastaviť čo najrýchlejšie a poučiť sa,“ vysvetľuje ďalej riaditeľka. Zvrtneme reč na vinníkov, ktorí Ivane ubližovali. „Vzhľadom na to, že ide o žiakov prvého ročníka a doteraz neurobili iný priestupok, nemôžeme ich za túto jedinou vec trestať napríklad vylúčením zo školy či niečím podobným. Podľa mňa sú si chlapci vedomí toho, čo urobili, a určite nečakali, že to bude mať až takéto pokračovanie. Vyšetrowala ich polícia a iste sú dosť vystrašení. V každom prípade chceme zabrániť šikanovaniu, preto aj tá spolupráca s pedagogicko - psychologickou poradňou,“ hovorí, pričom potvrdzuje jedno: okrem zníženej známky zo správania dvoch „agresorov“ doteraz prakticky iný trest nepostihol. A zo školy musela napokon zutekať obeť. A ešte niečo – vnútorný školský poriadok tejto priemyslovky doteraz vôbec neobsahoval slovo šikanovanie. Čiže jednoducho povedané: hasí sa až potom, keď začalo poriadne horieť. „Urobíme zmenu, lebo toto nás poznačilo a upozornilo, že ide o aktuálny problém. Treba však povedať, že napríklad Trenčiansky kraj má iba jednu krajskú pedagogicko-psychologickú poradňu na veľké množstvo škôl. Keby v Novákoch pôsobil aspoň jeden školský psychológ, pracovalo by sa i v rámci prevencie,“ mieni riaditeľka priemyslovky. Na margo Ivaninej triednej dodáva: „Ide o mladú pani profesorku, prvýkrát je triednou, to znamená, aj ona sa učí a vyvíja...“

Pomalá a ťažká náprava

K pracovníkom Krajskej pedagogicko-psychologickej poradne v Trenčíne sa prípad dostal až 16. januára. „Keď sme zavolali matke, povedala nám, že dievča si siahlo

na život a je v nemocnici,“ vracia sa k smutnej záležitosti riaditeľka poradne PhDr. Ľudmila Golianová a dodáva: „Asi tri dni po tom, ako nám prišla žiadosť zo školy, kontaktovali sme sa s ňou.“ Pošliapanie ľudskej dôstojnosti akýmkoľvek spôsobom možno označiť za šikanovanie. Ľ. Golianová sa neraz stretáva s týmto problémom a, ako uvádza, v rámci celého Slovenska ide o čoraz častejší jav. „Niektoré deti dokonca šikanujú svojich rovesníkov aj za to, že sú zo sociálne slabších rodín. Tento konkrétny prípad možno spôsobil, že školy sa začali o šikanovanie viac zaujímať. Ozývajú sa nám, momentálne máme s tým skutočne veľa práce.“ A čo čaká Ivanu? „Je sledovaná špecialistami a určite sa budú snažiť, aby sa z toho čím skôr dostala. Pôjde to však pomaly a ťažko,“ uzatvára riaditeľka poradne.

Celý prípad vyšetruje polícia a reálne to vyzerá tak, že kauza zamestná aj sudcu. Táto lastovička je však, bohužiaľ, jednou z mála. Na Slovensku totiž len ťažko nájdete školu, kde šikanovanie nie je. Možno by učitelia mali chodiť s otvorenými očami a reagovať už pri náznakoch, že sa také čosi deje. Kredit školy to síce rozhodne nezvýši, no môže zachrániť obeť trebárs aj pred tým najhorším...

Kedy ide o šikanovanie?

Ak je dieťa šikanované, obvykle má:

- vyššie nároky, pýta od rodičov viac peňazí
- modriny na tele z fyzického ubližovania
- tendenciu nekomunikovať
- zhoršený prospech
- pôsobí zakríknuto

Čo robiť?

- častejšie komunikovať s dieťaťom
- pozorne sledovať jeho správanie
- v prípade potreby vyhľadať psychológa

[Gabriel Gilányi](#)

(10.11.2009)